

Törekvések a gyógyszerészdoktori (Pharm. D.) cím adományozására, a gyógyszerészképzés módosítására és akkreditációjára

Dr. Tótsaki Árpád

Az egészségügyi ellátás színvonalának emelése érdekében az egészségügyi területet érintő képzési rendszer fejlesztése alapvető fontosságú, hiszen a képzésre és oktatásra, mint alappillérrre épül az egészségügyi ellátás teljes rendszere nemcsak Magyarországon, hanem az EU tagállamaiban és a világ valamennyi fejlett országában egyaránt. Az egészségügyi ellátás színvonalának, az egészségügyi képzésben résztvevők szakértelmének folyamatos növelése tehát alapvető fontosságú, amelylyel eleget kell tenni a mindenkorai kihívásoknak. Ezért az érintett egészségügyi területeken a képzés folyamatos fejlesztése – amely biztosítja a betegellátás centrikusságát – elengedhetetlen követelmény. Így, az egészségügy más curriculumai mellett, a gyógyszerészképzés curriculumának az EU igényeknek megfelelő folyamatos átalakítása is elengedhetetlen.

Miért időszerű és szükségszerű a gyógyszerészképzés fejlesztése?

Az új évezred kezdetén a magyarországi egyetemek létrehozták egészségügyi centrumaikat, amelyek felelősek az általános orvoscépzésért (6 éves képzés), az állatorvoscépzésért (5 éves képzés), a fogorvoscépzésért (5 éves képzés) és a gyógyszerészképzésért (5 éves képzés). A komplex egészségügyi oktatási és képzési rendszer irányítása és koordinálása az Oktatási (graduális képzés) és az Egészségügyi (posztgraduális vagy rezidensképzés) Minisztériumok együttes hatáskörébe tartozik. Mindezek alapján egyértelmű, hogy az orvos- és gyógyszerészképzés elválaszthatatlan egymástól, mint ahogyan az orvosi és gyógyszerészi tevékenység is elválaszthatatlan az egészségügyi ellátás területén. Az orvos és a gyógyszerész egymás mellett végzik azt a feladatot, amely az életszínvonal emeléséhez, a betegségek megelőzéséhez és kezeléséhez, így a munkaképesség megőrzéséhez és az életminőség javításához nélkülözhetetlen a társadalomban.

A leírtak alapján egyértelmű, hogy szükséges a gyógyszerészképzés kor kihívásainak megfelelő átalakítása, amely az egyre növekvő és rendelkezésünkre álló ismeretanyag elsajátításához is alapvető fontosságú.

Néhány kiemelt szempont az egyetemek integrációjához; a centrumok jelentősége

Az egyetemek 2000. január 1-vel megvalósították az integrációt, és szervezetükön belül kialakították

centrumaikat, így az egészségtudományi centrumokat is. Az integráció folyamatának eredményeképpen bizonyára számos változás tapasztalható az integrációt megelőző időszakhoz képest. Az „új egyetemeken” a gyógyszerésztudományi karok – mint az EU normákkal harmonizált gyógyszerészképzés intézményei –, a párhuzamos akkreditáció során valamennyi magyarországi gyógyszerész képzőhelyen sikeresen akkreditáltak, így tehát elmondhatjuk, hogy az egyetemi integráció kezdetétől eltelt 6 esztendő során az egyetemek gyógyszerésztudományi karain a gyógyszerészképzés megfelelő és az EU normákkal harmonizált. Természetesen az integráció előtti idősakkal (2000 előtti évek) nehéz a jelenlegi állapotot összehasonlítani, bár feltételezzük, hogy a karok működése szempontjából az önállóság és a felelősség egyértelműen nagyobb lett, hiszen

– létrejöttek (Budapest és Szeged mellett Debrecenben és Pécsen is) országos lefedettséget biztosítva a gyógyszerészképzés oktató intézményei, jól funkcionáló egységes nagy egyetemeken, és ez az oktatás, a kutatás és a gazdálkodás lehetőségeinek új minőségét teremtette meg;

– a gyógyszerész karok széles képzési és kutatási kínálatot nyújtanak, kihasználva az integrációból adódó új lehetőségeket. A karok megőrizték és továbbfejlesztették az integrálódó intézmények tradicionálisan magas színvonalú oktatási és kutatási eredményeit. Sokszínű az oktatási kínálat és sokrétűek az oktatási feladatok, mint ahogyan a gyógyszerészek elhelyezkedési lehetőségei is;

– a hallgatók számára a képzések között az áthallgatás lehetőségei bővültek, s ugyancsak erősödött az „áttjárhatóság” az ország képzőhelyei között is;

– az új intézményrendszer létrejöttével az infrastruktúra fejlesztése felgyorsult. Az elmúlt hat évben számos új beruházással gyarapodtak az egyetem diákjóléti, sport, kulturális és kutatási létesítményei. A campus jelleg erősödése is egyértelműen tapasztalható;

– interdiszciplinális kutatások valósulnak meg, egyre szélesebb területet lefedve és egyre hatékonyabb formában, széles spektrummal közelítve a korszerű tudományos és gyakorlati igényekhez;

– az integráció erősítette az oktatói-kutatói állomány együttműködésében rejlő szinergikus hatásokat;

– feltétlenül javult az egyetem és a társadalmi-gazdasági környezet közötti irányítási rendszer és összhang.

Az integráció a képzésekben mutatkozó esetleges párhuzamosságok megszüntetésére is lehetőséget te-

remtett a karokon és ez igen jelentős arányban megvalósult, a gyógyszerészképzés speciális sajátosságai miatt viszont ez a gyógyszerésztudományi karok esetében nem volt teljes mértékben jellemző.

Az integrált egyetemekre jellemző különböző karok közötti együttműködés a gyógyszerésztudományi karokon is megvalósult (többnyire az általános orvostudományi és a természettudományi karokkal). A gyógyszerészek képzésében részt vesznek az egyetemek nagymúltú karai, az általános orvostudományi karok és a természettudományi karok is. Az alapozó tárgyak elsajátításában az említett karok alapvető fontosságot töltenek be.

A gyógyszerészképzés a szakmai sajátosságokat figyelembe véve – hasonlóan az orvos- és jogászképzéshez – a kétciklusú képzésbe nem kapcsolódott be. Ez idő alatt új szak létesítése nem történt, a már működő gyógyszerész szak fejlesztése pedig folyamatosan történik.

Az egészségügy és így a gyógyszerészet is, egy igen komplex diszciplína, amelynek legalább 5 fő kérdéskört kell figyelembe venni. A gyógyszerészet

- *társadalmi kérdés*, mert hazánkban a népegészségügyi mutatók jelenleg igen kedvezőtlenek, s a humán erőforrás „újratermelése” egyre veszélyeztetettebbé válik;

- *szakmai kérdés*, mivel az egészségügyi ellátás rendkívül innovatív, hiszen a megfelelő színvonalú ellátáshoz szükséges funkcionális, strukturális és tulajdonosi átszervezés több mint másfél évtizede van napirenden;

- *gazdasági kérdés*, mert a gyógyszeripar és -technológia ugrásszerű fejlődése, a piacgazdasági környezet és annak vonzatai egyértelműen indokoltá teszik az EU tagállamaiban és más iparilag fejlett országokban egyaránt a gazdasági vonatkozásokkal való kiemelt foglalkozást;

- *pénzügyi kérdés*, hiszen a befizetett járulékok számos esetben nem nyújtanak kellő fedezetet az egészségügyre és a gyógyszerellátásra, és végül (sajnos)

- *politikai kérdés* is, hiszen az egészségügyi és gyógyszerellátással kapcsolatos lakossági elégedettség alapvetően befolyásolja az állampolgárok választói magatartását.

A fentiek értelmében a gyógyszerészképzés presztízse, elismertsége és megbecsültsége dinamikusan növekszik, amelyet az egyetemeknek a gyógyszerészképzés területén megfelelően honorálni kell. Ezért (is) szükséges a gyógyszerészképzés átalakítása és bővítése, amely így az eddiginél is effektívebb struktúráként járulhat hozzá az egészségügyi képzés, ellátás és gondozás területéhez.

A gyógyszerészek egészségügyi tevékenysége sajátosságaiból adódóan tehát fontos a Pharm. D. (gyógyszerészdoktori cím) képzés megvalósítása és a cím odaítélése. Ezen túl a gyógyszerészdoktori cím odaíté-

lésével (országos szinten) az angol nyelvű képzésre felvett külföldi gyógyszerészhallgatók létszámát is lényegesen növelni tudjuk, ami a felsőoktatás területén alapvető gazdasági érdek is. Tehát a szakmai elismertség mellett a gyógyszerészdoktori cím odaítélése gazdasági előnyt is jelent az országnak és az ország gyógyszerészképző helyeinek. További érv, hogy a Magyarországon kiadott többszáz diploma közül a gyógyszerészi azon öt diploma közé tartozik, amelyet az EU tagállamai mindenféle honosítási eljárás nélkül elfogadnak (általános orvos, fogorvos, állatorvos, gyógyszerész és építészmérnök).

A gyógyszerészdoktori cím (Pharm. D.) képzés bevezetését illetően egyeztetések folytak az ország gyógyszerésztudományi karainak vezetőségeivel, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság, a Magyar Gyógyszerész Kamara és a Magángyógyszerészek Országos Szövetsége illetékes képviselőivel. A kezdeményezést valamennyi gyógyszerészképző hely és a gyógyszerészi szervezetek is egyöntetűen támogatják. Az ESZTT és a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztálya egyértelmű állásfoglalásával szintén támogatja a gyógyszerészdoktori cím odaítélését a végzős gyógyszerészhallgatóknak és a már végzett gyógyszerészeknek egyaránt. Az egészségügyi miniszter is támogatja a gyógyszerészdoktori cím bevezetését és egyetértő válaszában jelezte, hogy a cím odaítélésének lehetőségét és feltételeit nemcsak a frissen végzett gyógyszerészi diplomát szerzett gyógyszerészek számára kell kidolgozni, hanem minden gyógyszerésznek, akik a korábbi évtizedekben kapták meg gyógyszerészi oklevelüket.

A gyógyszerészdoktori cím elismertetésének kérései

A gyógyszerészdoktori cím adományozásához jogi szempontból négy fő szempontot kell figyelembe venni és az alábbiak szerint kidolgoznunk:

1. A gyógyszerészdoktori cím felmenő rendszerben történő adományozása.

2. A jelenleg graduális képzést folytató (I., II., III., IV. és V. éves) gyógyszerészhallgatók doktori címének adományozása.

3. A már jelenleg gyógyszerészi diplomával rendelkezők doktori címének odaítélése, függetlenül attól, hogy melyik évben szerezték a gyógyszerészi oklevelet.

4. A Ph.D. fokozattal már rendelkező gyógyszerészeknek adományozható doktori cím.

Ad 1. Felmenő rendszerben történő gyógyszerészdoktori cím adományozása. Ez a folyamat 2007 szeptemberében a graduális képzés keretén belül felvett nyert gyógyszerészhallgatókra vonatkozhat, akik 6 éves (12 félév) képzési rendszerre jelentkeznek és ebben vesznek majd részt. A képzés első két évében (összesen 4 félév) a jelenleg is oktatott alapozó tárgyak el-

sajátítása történik meg az élettani és kémiai ismeretek területén. A következő három évben (összesen 6 félév) már orientáció történik az orvostudományok és gyógyszerésztudományok szaktárgyainak elsajátítására (ahogyan az jelenleg is szerepel az összes magyarországi gyógyszerész képzőhely curriculumában). A graduális képzés utolsó évében (11. és 12. félév) a gyógyszerészhallgatók kötelesek részt venni a már jelenleg is előírt 24 hetes gyógyszerértékelési gyakorlaton, valamint további 8 hét áll rendelkezésükre a diplomamunka elkészítésére. Így tehát a 6. képzési év összesen 32 hetes periódust foglal magában. A hatodik év végén (a graduális képzés befejeztével) történhet meg a gyógyszerészdoktori cím és a gyógyszerészi diploma átadása.

Ad 2. A jelenleg graduális képzésben (I., II., III., IV. és V. éves hallgatók) részt vevő gyógyszerészhallgatók (átmeneti időszak) a javaslat szerint választhatnak aközött, hogy

- az ötödik év (10. félév) befejeztével gyógyszerészi diplomát szereznek, vagy pedig
- a rezidensképzés keretén belül tovább folytatják tanulmányaikat, amely a 6. év befejeztével (első rezidensi év végén) gyógyszerészdoktori cím adományozásával zárul.

Az átmeneti időszakban (2007–2013 között) a képzés költségeit a rezidensképzés kereteiből kívánjuk részben finanszírozni, tehát újabb forrásokat az OM részéről a képzés átalakításához nem kívánunk igénybe venni.

Ad 3. Ahhoz, hogy a korábbi években végzett gyógyszerészek megszerezhessék a gyógyszerészdoktori címet (függetlenül attól, hogy mikor szerezték meg gyógyszerészi oklevelüket), a javaslat szerint 3 előfeltételnek kell megfelelniük. Rendelkezniük kell (1) gyógyszerészi diplomával és (2) szakgyógyszerészi képesítéssel, továbbá (3) az 5 éves pontszerző kötelező továbbképzés eredményes befejezését igazolni kell. Az

előfeltételeknek megfelelő gyógyszerészek egy önállóan választott témakörből (pl. tablettázás, kúpkészítés, vérnyomáscsökkentők, diuretikumok, antimikrobás szerek, a gyógyszerkiadás szabályai, kábítószer-rendeletek) kidolgoznak egy maximum 50 oldalas tézist, s azt benyújthatják az általuk választott gyógyszerészképzőhelyhez (gyógyszerésztudományi karhoz). A gyógyszerészképző hely 2 opponensnek kiadja a jelölt által írt dolgozatot, amelyet a jelöltnek a képzőhely bizottsága előtt (1 elnök és 2 opponens) meg kell védenie. Ezt követően évente egy alkalommal kerülhet sor gyógyszerészdoktori cím adományozására az adott képzőhelyeken (Budapest, Szeged, Debrecen, Pécs). A gyógyszerészdoktori cím megszerzésének eljárási költsége a korábban végzett diplomások esetén a mindenkori minimálbér háromszorosa, és a befolyt összeg részben az egyetemnek, részben a gyógyszerésztudományi karok saját bevételeinek növeléséhez járul majd hozzá.

Ad 4. A Ph.D. fokozattal már rendelkező gyógyszerészek a javaslat szerint kérhetik (automatikusan) a gyógyszeri doktori címet is, amely a Ph.D. fokozatra kiadható minősítést jelenti. Ebben az esetben csupán a szükséges adminisztrációval járó költségeket kell a jelöltnek megfizetnie, amely a minimálbér fele lesz.

* * *

Szívből reméljük, hogy a gyógyszerésztudományi karok, az MGYT, az MGYK és a MOSZ együttes összefogása, a gyógyszerészdoktori cím adományozása irányába tett közös erőfeszítésünk eléri célját és a gyógyszerészek illetve a gyógyszerészet presztízsét és megbecsültségét tovább emeli az egészségügy szolgálatában.

Á. Tószaki: *Inventions for laureation of Pharm. D., modification of pharmacists-education and accreditation*

Debreceni Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar, Debrecen, Nagyterdei krt. 94. – 4012

Felhívás évfolyamtalálkozóra

Az 1986-ban Szegeden végzett gyógyszerész évfolyam

20 éves találkozásának

időpontja:

2006. augusztus 26, szombat

Kérjük volt évfolyamtársainkat, hogy vegyék fel velünk a kapcsolatot!

Köszönettel a szervezők:

Bernáth József és Erika: 6792 Zsombó, Juhász Gy. u. 16.

(Tel.: 06-62-255-722; 06-20-9744-936); E-mail: bernath@napnet.hu

